

تأثیر قصه‌گویی در کتابخانه‌های عمومی بر افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی: یک پژوهش تجربی

نجلا حریری (نویسنده مسئول)

دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران
nadjlahariri@gmail.com

یاسمن پاگردکار

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

Pagardkar.yasaman@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۷/۰۶؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۹/۱۶

چکیده

هدف: پژوهش حاضر باهدف تعیین تأثیر قصه‌گویی بر میزان خلاقیت کودکان ۵ تا ۶ ساله عضو کتابخانه عمومی امام علی^(ع) شهر یزد صورت گرفته است.

روش: روش پژوهش، تجربی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل و گزینش تصادفی است. جامعه آماری شامل نمونه‌ای ۶۰ نفری از کودکان ۵ تا ۶ ساله عضو کتابخانه عمومی امام علی^(ع) شهر یزد است که از این تعداد ۳۰ کودک به صورت تصادفی در گروه کنترل و ۳۰ کودک در گروه آزمایش قرار گرفتند. داده‌ها از طریق فرم «ب» تصویری آزمون تفکر خلاق تورنس گردآوری شدند و برای تحلیل آنها از آزمون کوواریانس یک‌راهه و دوراهه استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین خلاقیت کودکان گروه آزمایش که متغیر قصه‌گویی را دریافت کردند ۰/۳۴ بیشتر از این میانگین در میان گروه کنترل بود. بنابراین قصه‌گویی به اندازه ۰/۳۴ بر روی افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی مؤثر بوده است. همچنین، بر اساس یافته‌ها، قصه‌گویی ۰/۲۱ بر روی افزایش ابتکار ایده‌ها تأثیر داشت و میزان بسط ایده‌ها در گروه آزمایش ۰/۱۹ در پس‌آزمون بیشتر از پیش‌آزمون بود. آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که بین قصه‌گویی و افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی رابطه معنی‌داری وجود دارد و قصه‌گویی موجب افزایش ابتکار و بسط ایده‌ها می‌شود.

اصالت/ارزش: ارزش این مقاله در نشان‌دادن تجربی اثر قصه‌گویی بر خلاقیت کودکان ایرانی است. این پژوهش تجربی، تأکید بیشتر بر برنامه‌های قصه‌گویی در نهادهای آموزشی و اطلاعاتی مختلف، از جمله کتابخانه‌های عمومی را نشان می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: قصه‌گویی، خلاقیت، کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه کودک، کودکان پیش‌دبستانی.

Research on Information Science and Public Libraries; The Quarterly Journal of Iran Public Libraries Foundation; Vol. 22, No.2; Successive No. 85; Summer 2016; Pp. 195-212; Indexed in ISC, SID & MagIran.

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی؛ فصلنامه علمی-پژوهشی؛ دوره ۲۲، شماره ۲، پیاپی ۸۵، تابستان ۱۳۹۵ ص ۱۹۵-۲۱۲ نمایه‌شده در ISC، SID و MagIran

مقدمه

کارشناسان معتقدند که ۹۰ درصد شخصیت فرد تا سن ۸ سالگی شکل می‌گیرد و پس از آن، فرد بر اساس شخصیت شکل گرفته، به زندگی خود ادامه خواهد داد (بختیاری، ۱۳۹۱). ایجاد علاقه به فعالیت‌های سالم و سودمند فرهنگی در کودکان و نهادینه کردن این بُعد از سلامت فردی در آنان، از اهداف مهمی است که تلاش برای تحقق آن در سرلوحه اهداف درازمدت جوامع پیشرفته امروز قرار دارد. کتابخانه‌ها به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی از اهم نهادهای اجتماعی هستند که انتظار می‌رود تلاش در جهت نیل به این هدف را در زمره فعالیت‌های خود قرار دهند.

توجه کتابخانه‌های عمومی به کودکان و به‌کارگیری تمام توان کتابخانه جهت رواج کتاب‌خوانی در بین مراجعه‌کنندگان خردسال اهمیت زیادی دارد و فراهم آوری امکانات مناسب آموزش کودکان و ترغیب آنها به سمت کتاب و کتاب‌خوانی، در واقع نوعی سرمایه‌گذاری است که سود آن تضمین شده است. کتابخانه‌های کودکان و عمومی و یا دیگر نهادهای مرتبط در این امر، با سرمایه‌گذاری بر روی کودکان با هدف آشنایی آنها با کتاب و کتابخانه اقدام به انجام فعالیتی می‌کنند که نتیجه آن تربیت نسلی علاقه‌مند به یادگیری است (بختیاری، ۱۳۹۱).

تحقق این هدف اساسی در گرو فعالیت‌هایی است که با نهادینه کردن علاقه به مطالعه در کودکان، استمرار رفتار مطالعه را در نسل‌های آینده تضمین نماید. حضور در کتابخانه از همان اوان کودکی، این امکان را فراهم می‌کند که جوانان و نسل آینده مراجعه به کتابخانه را جزو عادات روزمره زندگی خود قرار داده، این فعالیت را مادام‌العمر در برنامه زندگی خود بگنجانند. بخش کودک کتابخانه‌های عمومی که پذیرای کودکان در سنین پایین و حتی پیش از ورود به دوره ابتدایی هستند، رسالت مهم علاقه‌مند کردن کودکان به مطالعه را عهده‌دار شده‌اند. یکی از راه‌های ایجاد علاقه به مطالعه در کودکان، برگزاری جلسات قصه‌گویی است. کتابخانه‌ها از طریق قصه‌گویی و کتاب‌خوانی، کودکان را به کتابخانه جذب کرده و در آنها حس علاقه‌مندی به کتاب و مطالعه را ایجاد می‌کنند و بذریعۀ عادت به مطالعه را از همان اوان کودکی در ضمیر آنها می‌افشانند.

سمینار یونسکو که در سال ۱۹۵۶ با موضوع پیشرفت کتابخانه‌های عمومی در آسیا برگزار شد، در گزارش کاربردی خود، پیشنهاد کرد که قصه‌گویی باید بخشی جدایی‌ناپذیر از برنامه‌های کتابخانه باشد (موهان راج^۱، ۱۳۸۸). کتابخانه‌های عمومی با تهیه و ارائه انواع گوناگونی از منابع و انجام فعالیت‌های مختلف فرصت خوبی در اختیار کودکان قرار می‌دهند تا لذت مطالعه و هیجان کشف دانش‌ها و آثار تخیلی را تجربه کنند. از جمله این فعالیت‌ها قصه‌گویی است که از این طریق کودکان از سنین کودکی تشویق به استفاده از کتابخانه می‌شوند و این کار باعث می‌شود که آنها به احتمال زیاد در سال‌های بعد، به‌صورت افراد استفاده‌کننده از کتابخانه باقی بمانند (جیل^۲، ۱۳۸۶).

قصه‌گویی یک روش فعال برای پرورش قوه خلاقیت و بالا بردن سطح تفکر شناختی محسوب می‌شود (پتر^۳، ۲۰۱۰). کودکان با تمام کردن یک قصه ناتمام، به کنکاش ذهنی می‌پردازند (گرین^۴، ۲۰۱۱) و قصه‌گو با نقل شفاهی یک داستان، برای شنوندگان خود، امکان تصویرسازی ذهنی را فراهم می‌سازد. همچنان‌که کودک قصه را می‌شنود، صحنه‌های داستان و شخصیت‌های آن را خلق می‌کند و توانایی تجسم و خیال‌بافی که مبنای تصور خلاق است در او شکوفا می‌شود (گرین، ۱۳۷۸). آندروز^۵ (۱۹۳۰) یکی از پیشگامان مطالعه خلاقیت در کودکان نشان داد که تخیل و استعداد خلاق به درجات مختلف در همه کودکان طبیعی وجود دارد. وی در مطالعات خود نشان داد که نمرات تخیل به‌عنوان خمیرمایه خلاقیت بین سنین ۴ تا ۴/۵ سالگی به اوج خود می‌رسد و معمولاً با ورود کودک به کودکستان در سن ۵ سالگی کاهش می‌یابد (نقل در سیدان و دیگران، ۱۳۸۱). صاحب‌نظران، خلاقیت را اساس هر گونه تغییر و نوآوری می‌دانند. به تعبیر ریهامر^۶ و بورلین^۷ (۱۹۹۹) خلق ایده‌های نو و تولیدات ابتکاری از ویژگی‌های شناختی انسان‌ها است. مطالعات موجود نیز نشان می‌دهند که مرکز ثقل حرکات نوین در آینده را خلاقیت و میزان بهره‌گیری از تفکر خلاق تشکیل می‌دهد. بر این اساس، یکی از چالش‌های جدی و قابل‌پیش‌بینی بشر در آینده مسئله میزان بهره‌گیری از ذهن‌ها و شخصیت‌های خلاق در حوزه‌های مختلف علمی، پژوهشی، فناورانه و بهداشتی است.

1. Mohan Raj
4. Green

2. Philip Gill
5. Andrews

3. Peter
6. Ryhammar

7. Borlin

خلاقیت دارای ابعاد سیالیت، انعطاف‌پذیری، ابتکار و بسط ایده‌هاست، سیالیت به معنی روان بودن ذهن یا فکر است که موجب می‌شود تا فرد بتواند افکار و ایده‌های متعدد و فراوان تولید کند. انعطاف‌پذیری به معنی تنوع‌پذیری و گوناگونی ذهن است و باعث می‌شود افکار تولید شده از تنوع و گوناگونی برخوردار شوند و یکسان و یکنواخت نباشند. ابتکار در اصل به معنی فکر منحصر به فرد است و این توانایی موجب می‌شود که فکر از تازگی و قابلیت منحصر به فرد بودن برخوردار باشد؛ و بسط ایده‌ها به معنی توجه به جزئیات و ریزه‌کاری‌ها است (پیرخانی، ۱۳۸۷).

خلاقیت مقوله‌ای است که پرورش آن عمدتاً تحت تأثیر دو عامل است. یکی عامل درونی، که به خصوصیات فردی افراد مربوط می‌شود و تحت تأثیر عوامل ژنتیکی قرار دارد و دیگری عامل بیرونی که مربوط به عوامل محیطی - فرهنگی است و تحت تأثیر مکان‌ها، شرایط و ابزارها است. با توجه به تأثیرپذیری خلاقیت از عوامل محیطی و فرهنگی و با عنایت به اینکه آموزش نیز یک فعالیت اکتسابی و فرهنگی است، می‌توانیم با بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای مناسب آموزشی، به پرورش قدرت آفرینندگی و خلاقیت در کودکان اقدام کنیم (ذکریایی و دیگران، ۱۳۸۷). امروزه آموزش خلاقیت، در اکثر مدارس به‌خصوص سال‌های پیش از دبستان و دبستان، به‌عنوان یکی از مواد آموزشی ضروری محسوب می‌شود. در این شیوه آموزشی به یادگیرندگان آموخته می‌شود که از ساختارهای ذهنی کهن و قالب‌ها و محدوده‌های فکری شناخته و مأنوس، پافرانهند و به افق‌ها و روش‌های نوینی در زندگی دست یابند (همایی، ۱۳۸۲).

برخی پژوهش‌ها تأثیر قصه‌گویی را بر برخی فعالیت‌های ذهنی و توانمندی‌های روان‌شناختی نشان داده‌اند. پژوهش رستمی (۱۳۹۱) حاکی از این بود که استفاده از داستان‌های فکری بر روی خلاقیت کودکان مؤثر است. لیپمن^۱ (نقل در جهانی، ۱۳۸۵) به این نتیجه رسید که داستان‌های فلسفی بر روی پرورش خلاقیت و کاوشگری کودکان و نوجوانان تأثیر دارد. قصه‌گویی دیجیتال نیز چنان‌که ایریستی^۲ (۲۰۱۴) مطرح کرده است در بروز خلاقیت دانش آموزان تأثیر مثبت دارد. راد بخش و دیگران (۱۳۹۲) در بررسی اثربخشی بازی و قصه‌گویی برافزایش خلاقیت کودکان دریافتند که استفاده از روش‌های بازی و قصه‌گویی موجب افزایش

1. Lipman

2. Eristi

خلاقیت کودکان می‌شود. مطالعه‌ای که همایی (۱۳۸۳) در مورد تأثیر قصه‌گویی بر سازگاری کودکان انجام داد حاکی از این بود که آموزش به کودکان در قالب قصه توانست سازگاری رفتاری و کنترل هیجانات آنها را موجب شود. قدسی و دیگران (۱۳۹۱) تأثیر روش داستان‌گویی با تکیه بر داستان‌های کلیله و دمنه بر بهبود خودپنداره کودکان را نشان دادند. با در نظر گرفتن پیشینه نظری موجود و از آنجایی که قصه‌گویی از جمله فعالیت‌هایی است که در بخش کودک کتابخانه‌های عمومی با جدیت دنبال می‌شود، این پژوهش در نظر دارد که بر اساس مفاهیم نظری مربوط به سازوکار قصه‌گویی، یک چارچوب مفهومی مبتنی بر ارتباط بین قصه‌گویی کتابخانه‌ای با خلاقیت در بین اعضای کودک کتابخانه‌های عمومی را پی‌ریزی کند. قصد پژوهش حاضر این است که مشخص کند آیا قصه‌گویی در کتابخانه در افزایش خلاقیت کودکان عضو کتابخانه‌های عمومی تأثیر دارد و این تأثیر تا چه اندازه است؟

فرضیه‌ها

۱. بین قصه‌گویی و افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۲. قصه‌گویی موجب افزایش سیالیت ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.
۳. قصه‌گویی موجب افزایش انعطاف‌پذیری ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.
۴. قصه‌گویی موجب افزایش ابتکار ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.
۵. قصه‌گویی موجب افزایش بسط ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.
۶. قصه‌گویی در افزایش خلاقیت دختران پیش‌دبستانی بیش از پسران پیش‌دبستانی تأثیر دارد.

روش پژوهش

در این مطالعه از طرح تجربی پیش‌آزمون-پس‌آزمون همراه با گروه کنترل استفاده شده است. از خصوصیات روش تجربی این است که ضمن دست‌کاری یا مداخله در متغیرها و کنترل شرایط، نتایج به‌دست آمده را در مورد گروهی که با روش تصادفی انتخاب شده‌اند، مورد مشاهده قرار می‌دهد. در این پژوهش، پژوهشگران به منظور کشف روابط علت و معلولی

یک یا چند گروه را به عنوان گروه تجربی تحت شرایط خاص (متغیر مستقل) قرار می‌دهند و نتایج (متغیر وابسته) را با گروه و یا گروه‌های گواه که تحت چنان شرایطی نبوده‌اند، مقایسه می‌کنند (شاه‌شوازی، ۱۳۸۹).

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کودکان دختر و پسر پیش‌دبستانی (۵ تا ۶ ساله) عضو بخش کودک کتابخانه عمومی امام علی (ع) یزد بودند که تعداد آنها ۵۳۵ نفر بود. با توجه به تجربی بودن پژوهش، جامعه نمونه شامل ۶۰ کودک بود که به صورت نمونه گیری تصادفی انتخاب، و نیز به صورت تصادفی در دو گروه ۳۰ نفره آزمایش و کنترل جایگزین شدند و هر گروه شامل ۱۵ دختر و ۱۵ پسر بودند.

در این پژوهش از آزمون خلاقیت تصویری فرم «ب»، یکی از مجموعه آزمون‌های تفکر خلاق تورنس^۱ (۱۹۷۴)، استفاده شده است. این آزمون مستلزم پاسخ‌هایی است که به صورت عمده ماهیت ترسیمی یا تجسمی دارند. این طرح شامل ترکیبات به ظاهر غیرمرتبط از عناصر است که معمولاً کنجکاوی، فعالیت تخیلی و علاقه را تحریک می‌کند. در این آزمون بر مهارت عالی در نقاشی یا ترسیم، تأکید نگردیده است. آنچه ملاک ارزیابی است وجود ایده در قالب تصویر است نه کیفیت ترسیم آن، بنابراین وجود هر گونه نشانه‌ای که دال بر فکر خلاقانه باشد، در ارزیابی لحاظ خواهد شد. بنابراین، با فرض وجود حداقل مهارت، فرد قادر خواهد بود در رسم تصویر عملکردی متوسط تا خوب نشان دهد. ضمن اینکه در پایان هر فعالیت از فرد خواسته می‌شود عنوانی برای ترسیم خود انتخاب کند که خود در روشن نمودن و توضیح ایده تصویری کمک کننده است. فرم «ب» تصویری شامل سه فعالیت است. میزان هر فعالیت ده دقیقه است و مجموعه هر آزمون سی دقیقه به طول می‌انجامد. ضریب پایایی این آزمون بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۰ و ضریب اعتبار ۰/۶۳ ذکر شده است (تورنس، ۱۹۷۴). به منظور بررسی پایایی آزمون تورنس در ایران، ۴۸ نفر از دانش‌آموزان منطقه ۱۰ تهران به فاصله دو هفته مورد آزمون فرم «ب» تصویری تورنس قرار گرفته‌اند. ضریب پایایی به دست آمده ۰/۸۰ گزارش شد و سپس با انجام آزمون بر روی یک نمونه ۲۵ نفری از همان جامعه آماری و اجرای مجدد پس از پانزده روز بر روی همان نمونه ضریب همبستگی ۰/۷۸ به دست آمد که این ضریب همبستگی نشان از پایایی نسبتاً بالای این آزمون دارد (پیرخانی، ۱۳۷۳).

1. Torrance

در پژوهش حاضر، فرم «ب» آزمون خلاقیت تورنس طی سه هفته توسط همه افراد جامعه آماری اجرا گردید. بعد از نمره‌گذاری و تجزیه و تحلیل آزمون‌ها، گروه آزمایش به مدت یک‌ماه و نیم تحت دوازده جلسه قصه‌گویی قرار گرفت و در این مدت گروه کنترل از نفوذ چنین عاملی محفوظ نگه داشته شد. پس از اتمام جلسات قصه‌گویی مجدداً آزمون‌ها بین دو گروه کنترل و آزمایش اجرا گردید و داده‌ها استخراج شدند.

ملاک‌های انتخاب قصه‌ها

برای انتخاب قصه‌ها ملاک‌هایی به شرح زیر در نظر گرفته شد:

۱. با توجه به کوتاه بودن مدت زمان دقت و تمرکز کودک (بین ده الی پانزده دقیقه)، قصه‌ها باید کوتاه باشند و بتوان در یک جلسه آنها را مطالعه کرد؛
 ۲. قصه‌ها باید روشن و روان باشند و شامل اتفاقات پیچیده و تودرتو و غیرقابل درک برای کودک نباشند؛
 ۳. قصه‌ها باید پایان لذتبخش و خوشایندی داشته باشند؛
 ۴. از آنجایی که خیال‌پردازی یکی از ویژگی‌های بارز این سنین است و کودک سعی می‌کند همه تبیین‌های خود را از صافی خیال عبور دهد (قزل‌ایاغ، ۱۳۸۳) قصه‌ها باید به گونه‌ای باشند که در آنها به موجودات بیجان، شخصیت داده شود و حیوانات شخصیت‌های انسانی داشته باشند و با یکدیگر گفت‌وگو کنند؛
 ۵. با توجه به اینکه تکرار حوادث و گفت‌وگوها و شخصیت‌ها به کودکان امکان می‌دهد جریان قصه را به‌خوبی درک کنند و با درونمایه آن ارتباط برقرار کنند (قزل‌ایاغ، ۱۳۸۳)، قصه‌ها باید روندی تکرار شونده و یا زنجیره‌ای داشته باشند که در آنها عناصر داستانی از شخصیت گرفته تا گفت‌وگو به‌طور منظم تکرار می‌شوند تا قصه به سرانجام برسد؛
 ۶. از آنجایی که خلاقیت در شرایط ظهور یک نیاز یا مشکل و حل مسئله بروز می‌کند (شعاری‌نژاد، ۱۳۸۲) باید محور اصلی قصه‌ها حل مسئله باشد.
- برای انتخاب قصه‌ها با توجه به ابعاد خلاقیت و ملاک‌های انتخاب، ۳۰ کتاب که همگی مربوط به گروه سنی پیش‌دبستانی بودند گردآوری شد و با همکاری چند تن از متخصصان

روان‌شناسی و علوم تربیتی و چند قصه‌گوی باسابقه، صلاحیت قصه‌ها از نظر مناسب بودن گروه سنی، تأکید بر هدف مورد پژوهش، سطح شناختی و دانش کودکان، شرایط فرهنگی، و داشتن جذابیت‌های لازم بررسی گردید. از بین قصه‌های بررسی شده، ۱۰ داستان که بیشترین همخوانی را با ملاک‌های یاد شده داشتند، انتخاب شدند. این داستان‌ها در طی ۱۲ جلسه (مدت زمان یک‌ماهه‌ونیم) برای کودکان بیان شد.

یافته‌ها

نظر به اینکه ماهیت داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش از نوع فاصله‌ای است و در ضمن فرضیه‌های پژوهش به بررسی تفاوت بین گروه‌ها پس از کنترل نمره‌های پیش‌آزمون می‌پردازند، از آزمون تحلیل کوواریانس یک‌راهه (آنوا) و تحلیل کوواریانس دوراهه استفاده شده است.

فرضیه اول: قصه‌گویی در افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی تأثیر دارد.

جدول ۱. نتایج تحلیل کوواریانس نمرات پس‌آزمون و پیش‌آزمون خلاقیت دو گروه

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری	مجذور اتای جزئی	توان آزمون
الگوی تصحیح شده	۴۱۸۳۷,۲۳۳	۲	۲۰۹۱۸,۶۱۷	۶۱,۵۷۴	۰,۰۰۰۱	۰,۶۸۴	۱,۰۰
مقدار ثابت	۶۸۱۲,۰۶۷	۱	۶۸۱۲,۰۶۷	۲۰,۰۵۱	۰,۰۰۰۱	۰,۲۶۰	۰,۹۹۹
پیش‌آزمون	۴۱۳۷۷,۹۶۷	۱	۴۱۳۷۷,۹۶۷	۱۲۱,۷۹۶	۰,۰۰۰۱	۰,۶۸۱	۱,۰۰
گروه	۹۸۴۰,۶۵۷	۱	۹۸۴۰,۶۵۷	۲۸,۹۶۶	۰,۰۰۰۱	۰,۳۳۷	۱,۰۰
خطا	۱۹۳۶۴,۷۶۷	۵۷	۳۳۹,۷۳۳				
مجموع	۱۰۲۸۹۴۲,۰۰۰	۶۰					

همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد بعد از تعدیل نمره‌های پیش‌آزمون، تفاوت معنی‌داری بین دو گروه آزمایش و کنترل در میانگین نمرات خلاقیت به دست آمد ($p < ۰,۰۰۱$).

به عبارت دیگر، قصه‌گویی با توجه به میانگین تعدیل شده نمرات خلاقیت گروه آزمایش (۱۴۰/۹۱) نسبت به میانگین گروه کنترل (۱۱۳/۰۹)، موجب افزایش خلاقیت در گروه آزمایش شده است. میزان تأثیر یا تفاوت برابر با ۰/۳۴ می‌باشد، به عبارت دیگر، ۳۴ صدم تفاوت‌های فردی در نمرات خلاقیت گروه آزمایش مربوط به تأثیر قصه‌گویی است.

فرضیه دوم: قصه‌گویی موجب افزایش سیالیت ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.

جدول ۲. نتایج تحلیل کوواریانس نمرات پس‌آزمون و پیش‌آزمون سیالیت ایده‌ها در دو گروه

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری	مجذور اتا	توان آزمون
الگوی تصحیح شده	۲۱۴۷,۹۵۶	۲	۱۰۷۳,۹۷۸	۲۶,۴۷۳	۰,۰۰۰۱	۰,۴۸۲	۱,۰۰
مقدار ثابت	۱۸۳۱,۱۱۹	۱	۱۸۳۱,۱۱۹	۴۵,۱۳۶	۰,۰۰۰۱	۰,۴۴۲	۱,۰۰
پیش‌آزمون	۱۳۲۶,۵۵۶	۱	۱۳۲۶,۵۵۶	۳۲,۶۹۹	۰,۰۰۰۱	۰,۳۶۵	۱,۰۰
گروه	۲۵,۰۰۱	۱	۲۵,۰۰۱	۰,۶۱۶	۰,۴۳۶	۰,۰۱۱	۰,۱۲
خطا	۲۳۱۲,۴۴۴	۵۷	۴۰,۵۶۹				
مجموع	۹۲۹۳۴,۰۰۰	۶۰					

جدول ۲ نشان می‌دهد که بعد از تعدیل نمره‌های پیش‌آزمون، تفاوت معنی‌داری بین دو گروه آزمایش و کنترل در میانگین نمرات سیالیت ایده‌ها به دست نیامد ($\text{sig} > 0,05$)، $F(57,1) = 0,44$ ، $F(57,1) = 0,11$ ، مجذور اتا). لذا، فرضیه دوم پژوهش رد می‌گردد. به عبارت دیگر، قصه‌گویی با توجه به میانگین پس‌آزمون گروه آزمایش (۳۹,۰۳) نسبت به میانگین گروه کنترل (۳۷,۴۹)، نتوانسته است سیالیت ایده‌ها را در گروه آزمایش افزایش دهد.

فرضیه سوم: قصه‌گویی موجب افزایش انعطاف‌پذیری ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی

می‌شود.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس نمرات پس‌آزمون و پیش‌آزمون انعطاف‌پذیری ایده‌ها در دو گروه

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری	مجذور اتا	توان آزمون
الگوی تصحیح شده	۵۰۱,۲۴۳	۲	۲۵۰,۶۲۲	۳۶,۶۷۷	۰,۰۰۰۱	۰,۵۶۳	۱,۰۰
مقدار ثابت	۱۹۱,۷۱۹	۱	۱۹۱,۷۱۹	۲۸,۰۵۷	۰,۰۰۰۱	۰,۳۳۰	۰,۹۹
پیش‌آزمون	۵۰۰,۹۷۷	۱	۵۰۰,۹۷۷	۷۳,۳۱۶	۰,۰۰۰۱	۰,۵۶۳	۱,۰۰
گروه	۱۷,۶۵۸	۱	۱۷,۶۵۸	۲,۵۸۴	۰,۱۱۳	۰,۰۴۳	۰,۳۵
خطا	۳۸۹,۴۹۰	۵۷	۶,۸۳۳				
مجموع	۱۷۳۵۸,۰۰۰	۶۰					

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می‌شود بعد از تعدیل نمره‌های پیش‌آزمون، تفاوت معنی‌داری بین دو گروه آزمایش و کنترل در میانگین نمرات انعطاف‌پذیری ایده‌ها وجود ندارد ($p > 0,05$). $F(57,1) = 2,58$, $p = 0,043$, $\eta^2 = 0,043$ مجذور اتا). لذا، فرضیه سوم پژوهش نیز رد می‌شود. به عبارت دیگر، قصه‌گویی با توجه به میانگین پس‌آزمون گروه آزمایش (۱۷,۱۲) نسبت به میانگین گروه کنترل (۱۶,۰۱)، نتوانسته است انعطاف‌پذیری ایده‌ها را در گروه آزمایش افزایش دهد. فرضیه چهارم: قصه‌گویی موجب افزایش ابتکار ایده‌ها در کودکان پیش‌دستانی می‌شود.

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس نمرات پس‌آزمون و پیش‌آزمون ابتکار ایده‌ها در دو گروه

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری	مجذور اتای جزئی	توان آزمون
الگوی تصحیح شده	۵۱۹۷,۵۱۲	۲	۲۵۹۸,۷۵۶	۲۷,۳۵۷	۰,۰۰۰۱	۰,۴۹۰	۱,۰۰
مقدار ثابت	۱۴۹۱,۷۵۶	۱	۱۴۹۱,۷۵۶	۱۵,۷۰۴	۰,۰۰۰۱	۰,۲۱۶	۰,۹۷
پیش‌آزمون	۵۱۸۳,۴۹۵	۱	۵۱۸۳,۴۹۵	۵۴,۵۶۶	۰,۰۰۰۱	۰,۴۸۹	۱,۰۰
گروه	۱۴۴۳,۴۴۷	۱	۱۴۴۳,۴۴۷	۱۵,۱۹۵	۰,۰۰۰۱	۰,۲۱۰	۰,۹۷
خطا	۵۴۱۴,۶۷۲	۵۷	۹۴,۹۹۴				
مجموع	۶۳۸۳۵,۰۰۰	۶۰					

جدول ۴ نشان می‌دهد که بعد از تعدیل نمره‌های پیش‌آزمون، تفاوت معنی‌داری بین دو گروه آزمایش و کنترل در میانگین نمرات ابتکار ایده‌ها به دست آمد ($\text{sig} < 0,001$)، $F(57,1) = 15,19$ ، $\text{sig} = 0,21$ (مجذور اتای جزئی). لذا، فرضیه چهارم پژوهش تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، قصه‌گویی با توجه به میانگین تعدیل شده نمرات ابتکار ایده‌ها در گروه آزمایش (۳۵/۳۸) نسبت به میانگین گروه کنترل (۲۴/۱۸)، موجب افزایش ابتکار ایده‌ها در گروه آزمایش شده است. میزان تأثیر یا تفاوت برابر با ۰/۲۱ می‌باشد، به عبارت دیگر، ۲۱ درصد تفاوت‌های فردی در نمرات ابتکار ایده‌ها در گروه آزمایش مربوط به تأثیر قصه‌گویی است. **فرضیه پنجم:** قصه‌گویی موجب افزایش بسط ایده‌ها در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.

جدول ۵. نتایج تحلیل کوواریانس نمرات پس‌آزمون و پیش‌آزمون بسط ایده‌ها در دو گروه

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری	مجذور اتای جزئی	توان آزمون
الگوی تصحیح شده	۱۵۶۹۳،۹۵۰	۲	۷۸۴۶،۹۷۵	۱۶۵،۷۸۲	۰،۰۰۰۱	۰،۸۵۳	۱،۰۰
مقدار ثابت	۱۳۳،۲۶۸	۱	۱۳۳،۲۶۸	۲،۸۱۶	۰،۰۹۹	۰،۰۴۷	۰،۳۸
پیش‌آزمون	۱۵۳۹۴،۶۸۳	۱	۱۵۳۹۴،۶۸۳	۳۲۵،۲۴۲	۰،۰۰۰۱	۰،۸۵۱	۱،۰۰
گروه	۶۵۱،۳۸۵	۱	۶۵۱،۳۸۵	۱۳،۷۶۲	۰،۰۰۰۱	۰،۱۹۴	۰،۹۵
خطا	۲۶۹۷،۹۸۳	۵۷	۴۷،۳۳۳				
مجموع	۹۶۰۰۸،۰۰۰	۶۰					

جدول ۵ نشان می‌دهد که بعد از تعدیل نمره‌های پیش‌آزمون، تفاوت معنی‌داری بین دو گروه آزمایش و کنترل در میانگین نمرات بسط ایده‌ها به دست آمد ($\text{sig} < 0,001$)، $F(57,1) = 13,76$ ، $\text{sig} = 0,19$ (مجذور اتای جزئی). لذا، فرضیه پنجم پژوهش نیز تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، قصه‌گویی با توجه به میانگین تعدیل شده نمرات بسط ایده‌ها در گروه آزمایش (۳۹/۴۷) نسبت به میانگین گروه کنترل (۳۲/۴۷)، موجب افزایش بسط ایده‌ها در گروه آزمایش شده است. میزان تأثیر یا تفاوت برابر با ۰/۱۹ است؛ به عبارت دیگر، ۱۹ درصد تفاوت‌های فردی در نمرات بسط ایده‌ها در گروه آزمایش مربوط به تأثیر قصه‌گویی است.

فرضیه ششم: قصه‌گویی در افزایش خلاقیت دختران پیش‌دستانی بیش از پسران

پیش‌دستانی تأثیر دارد.

جدول ۶. آماره‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای پژوهش در گروه‌های آزمایش و کنترل (پسر)

متغیرها	گروه‌ها	مرحله	میانگین	انحراف استاندارد	گروه‌ها	مرحله	میانگین	انحراف استاندارد
خلاقیت	آزمایش	پیش‌آزمون	۷۹,۰۰	۳۸,۵۶	کنترل	پیش‌آزمون	۱۲۲,۵۳	۳۵,۳۹
		پس‌آزمون	۱۱۷,۸۰	۴۱,۲۰		پس‌آزمون	۱۳۳,۰۷	۲۹,۶۹
سیالیت ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۲۵,۲۷	۱۳,۵۹	کنترل	پیش‌آزمون	۳۹,۶۷	۷,۳۶
		پس‌آزمون	۳۵,۱۳	۱۰,۴۲		پس‌آزمون	۴۱,۴۷	۵,۴۹
انعطاف‌پذیری ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۱,۱۳	۴,۰۳	کنترل	پیش‌آزمون	۱۵,۴۷	۴,۰۵
		پس‌آزمون	۱۴,۷۳	۴,۸۹		پس‌آزمون	۱۶,۸۰	۳,۶۷
ابتکار ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۴,۸۰	۱۲,۴۹	کنترل	پیش‌آزمون	۲۹,۰۷	۱۳,۰۵
		پس‌آزمون	۳۰,۱۳	۱۷,۷۹		پس‌آزمون	۳۳,۵۳	۱۱,۸۴
بسط ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۲۷,۸۰	۱۹,۷۰	کنترل	پیش‌آزمون	۳۸,۳۳	۱۹,۵۴
		پس‌آزمون	۳۸,۴۷	۱۸,۹۹		پس‌آزمون	۴۱,۲۷	۱۷,۲۵

جدول ۷. آماره‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای پژوهش در گروه‌های آزمایش و کنترل (دختر)

متغیرها	گروه‌ها	مرحله	میانگین	انحراف استاندارد	گروه‌ها	مرحله	میانگین	انحراف استاندارد
خلاقیت	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۰۳,۶۷	۲۷,۲۳	کنترل	پیش‌آزمون	۱۱۲,۲۷	۱۳,۳۶
		پس‌آزمون	۱۴۱,۷۳	۳۲,۳۲		پس‌آزمون	۱۱۵,۴۰	۱۵,۵۳
سیالیت ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۲۳,۰۷	۸,۹۸	کنترل	پیش‌آزمون	۴۳,۶۷	۳,۳۹
		پس‌آزمون	۳۴,۲۷	۱۰,۰۵		پس‌آزمون	۴۲,۷۳	۴,۳۵
انعطاف‌پذیری ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۶,۰۰	۴,۴۲	کنترل	پیش‌آزمون	۱۴,۴۰	۲,۴۴
		پس‌آزمون	۱۸,۵۳	۳,۳۴		پس‌آزمون	۱۶,۲۰	۲,۶۸
ابتکار ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۶,۰۰	۹,۸۹	کنترل	پیش‌آزمون	۲۵,۰۷	۶,۹۳
		پس‌آزمون	۳۰,۴۰	۱۴,۰۸		پس‌آزمون	۲۵,۰۷	۷,۹۹
بسط ایده‌ها	آزمایش	پیش‌آزمون	۴۸,۶۰	۱۴,۲۳	کنترل	پیش‌آزمون	۲۹,۱۳	۶,۵۶
		پس‌آزمون	۵۸,۵۳	۱۶,۶۷		پس‌آزمون	۳۱,۴۰	۵,۸۳

با توجه به داده‌های مندرج در جداول ۶ و ۷ میانگین خلاقیت پسران گروه آزمایش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون به ترتیب ۷۹/۰۰ و ۱۱۷/۸۰ و میانگین خلاقیت دختران گروه آزمایش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون به ترتیب ۱۰۳/۶۴ و ۱۴۱/۷۳ است که تفاوت میانگین خلاقیت پسران گروه آزمایش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون ۳۸/۸ و دختران ۳۸/۹ است. بنابراین رابطه بین جنسیت و قصه‌گویی از لحاظ آماری معنی‌دار نیست. لذا، فرضیه ششم پژوهش رد می‌شود. این حاکی از آن است که تفاوت معنی‌داری در اثر قصه‌گویی بر خلاقیت برای کودکان پسر و دختر پیش‌دبستانی وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که قصه‌گویی موجب افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی می‌شود و در افزایش مؤلفه‌های ابتکار ایده‌ها و بسط ایده‌ها تأثیرگذار است؛ اما بر روی مؤلفه‌های سیالیت ایده‌ها و انعطاف‌پذیری ایده‌ها بی‌تأثیر است. همچنین جنسیت تأثیری برافزایش خلاقیت کودکان نداشته است و این افزایش در کودکان دختر و پسر از طریق قصه‌گویی به یک اندازه بوده است.

نتایج این پژوهش با یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش‌های رستمی (۱۳۹۰)، رستمی (۱۳۹۱)، ذکریایی و دیگران (۱۳۸۷)، رادبخش و دیگران (۱۳۹۲) و لیپمن (۱۹۸۸) مطابقت دارد. یکی از مسائل مهمی که روان‌شناسان پرورشی در بحث خلاقیت مطرح می‌کنند این نکته است که خلاقیت را می‌توان آموزش داد (سیف، ۱۳۸۳). این توانمندی با محیط اجتماعی و فرهنگی پیوستگی مستقیم و نزدیک دارد (رابینسون، ۲۰۱۰) و با شیوه‌ها و محتوای مناسب می‌توان آن را در کودکان و نوجوانان پرورش داد. تورنس (۱۹۷۴) معتقد است خلاقیت هر چند بُعدی فردی دارد، ولی قابل آموزش است و به اعتقاد ریچاردز^۲ (۱۹۸۸) خلاقیت با آموزش، قابلیت رشد و تحول بیشتری پیدا می‌کند (تورنس، ۱۹۷۴). قصه‌ها و داستان‌ها به‌عنوان الگوهای نمادین می‌توانند به‌صورت غیرمستقیم، بدون ایجاد مقاومت در ذهن هشیار کودکان، بر ضمیر ناخودآگاه آنها تأثیر بگذارند. وقتی کودکان داستانی را می‌شنوند، دائماً حوادث و شخصیت‌های داستان را با تجربیات خود از وقایع زندگی ارتباط می‌دهند. این فرایند تطابق‌یابی

1. Robinson

2. Richards

که در سطحی ناهشیار رخ می‌دهد، احتمال تعمیم و به‌کارگیری این مهارت‌ها را توسط کودک در زمینه‌های مشابه افزایش می‌دهد (روشن^۱، ۱۳۹۱).

بنابراین با توجه به اینکه امروزه تمامی مراکز آموزشی و فرهنگی به اهمیت پرورش خلاقیت در کودکان پی برده‌اند و برنامه‌های آموزشی متنوعی را جهت این هدف ساماندهی کرده‌اند، کتابخانه‌های عمومی نیز می‌توانند نقش مهمی را در این زمینه ایفا کنند و با اجرای برنامه‌های قصه‌گویی برای کودکان با توجه به نتایج پژوهش حاضر به پرورش خلاقیت اعضای کودک خود مبادرت ورزند.

در زمینه عدم تأثیر قصه‌گویی برافزایش سیالیت ایده‌ها و انعطاف‌پذیری ایده‌ها، پژوهش‌های رستمی (۱۳۹۰) و ذکریایی (۱۳۸۷) به ترتیب به بررسی تأثیر داستان‌های فکری و تدریس با قصه‌گویی بر خلاقیت می‌پردازند و به این نتیجه دست یافتند که قصه و قصه‌گویی بر روی نمرات سیالیت ایده‌ها تأثیر دارد، در حالی که پژوهش حاضر با این یافته‌ها همخوانی ندارد و یافته‌های آماری در این پژوهش نشانگر این مطلب بودند که اجرای قصه‌گویی بر روی سیالیت ایده‌ها در کودکان بی‌تأثیر است. اما در مورد تأثیر قصه‌گویی بر انعطاف‌پذیری ایده‌ها، پژوهش‌های فوق نیز عدم تأثیر متغیرهای مختلف را بر روی مؤلفه انعطاف‌پذیری ایده‌ها تأیید نموده‌اند و با پژوهش حاضر همسو هستند. همچنین در مورد تأثیر قصه‌گویی بر روی بسط ایده‌ها و ابتکار ایده‌ها که از دیگر مؤلفه‌های خلاقیت هستند، پژوهش حاضر با دیگر پژوهش‌های بیان شده مطابقت دارد و افزایش ابتکار ایده‌ها و بسط ایده‌ها را در پژوهش‌های ذکر شده شاهد هستیم. پژوهش تورنس (نقل در اسعدی و امیری، ۱۳۸۶) نشان داده است که سریع‌ترین رشد در مؤلفه بسط ایده‌ها در دوران کودکی تا کلاس چهارم ابتدایی اتفاق می‌افتد و پس از کلاس ششم ابتدایی تقریباً ثابت می‌ماند. بنابراین بهترین زمان برای پرورش این ویژگی‌ها سنین ۴ تا ۱۱ سال است.

قصه‌گویی در افزایش خلاقیت دختران و پسران پیش‌دبستانی به یک اندازه تأثیر داشته است. پژوهش تورنس (۱۹۷۴) در مورد تشخیص نقش جنسیت در تفکر خلاق نیز حاکی از این بود که تفاوتی میان امتیاز خلاقیت بر حسب جنسیت وجود ندارد.

1. Roshan

در این پژوهش بالاترین تفاوت میانگین تبیین شده بین پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش، مربوط به مؤلفه ابتکار ایده‌ها (۱۴/۸۷) و پایین‌ترین تفاوت مربوط به مؤلفه انعطاف‌پذیری ایده‌ها بوده است (۰/۳-). تفاوت میانگین خلاقیت به صورت کلی بین پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش ۳۸/۴۴ است که این به معنی اثربخشی قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت کودکان است. در مورد مؤلفه‌های ابتکار ایده‌ها و بسط ایده‌ها تفاوت معنی‌داری بین گروه‌ها وجود دارد، به طوری که تفاوت نمرات گروه آزمایش در این متغیرها بالاتر از گروه کنترل است؛ در حالی که از نظر سیالیت ایده‌ها و انعطاف‌پذیری ایده‌ها تفاوت معنی‌داری بین گروه‌ها مشاهده نمی‌شود. این مسئله نشانگر آن است که قصه‌گویی برای کودکان تأثیری بر روی این دو مؤلفه نداشته است. همچنین خلاقیت دختران و پسران در گروه آزمایش به یک اندازه تغییر داشته است و جنسیت، تأثیری در تفاوت خلاقیت نداشته است.

پیشنهادها

- با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان پیشنهادهایی را مطرح نمود:
- توجه بیشتر به سنت دیرینه قصه‌گویی و استفاده بهینه از این ابزار دیرینه در کتابخانه‌های عمومی برای پرورش خلاقیت در کودکان؛
 - ارج نهادن به این سنت و استفاده بهینه از آن در آموزش و پرورش کودکان؛
 - برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی قصه‌گویی برای کتابداران بخش کودک کتابخانه‌های عمومی و همچنین والدین، مربیان، و معلمان؛
 - برگزاری دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برای کتابداران در زمینه قصه‌گویی و ارائه تجارب کشورهای موفق (مخصوصاً کشورهایی که به لحاظ فرهنگی و اجتماعی به ما نزدیکی دارند)؛
 - تأسیس انجمن‌های قصه‌گویی و تشکیل صنف برای قصه‌گویان، با توجه به اینکه در بسیاری از کشورها قصه‌گویان دارای انجمن و صنف هستند؛

- برگزاری جلسات قصه‌گویی به صورت هفتگی در بخش کودک کتابخانه برای گروه‌های سنی مختلف تا بتوان از این طریق کودکان را هر چه بیشتر به محیط کتابخانه جذب و مشتاق نمود؛
- حمایت از طرح همگانی اجرای قصه‌گویی در بخش کودک کتابخانه‌های عمومی توسط مسئولان؛
- ارائه اطلاعات به خانواده‌ها در مورد اهمیت قصه و قصه‌گویی.

منابع

- اسعدی، سمانه و امیری، شعله (۱۳۸۶). روند تحولی خلاقیت در کودکان. *تازه‌های علوم شناختی*، ۹ (۴)، ۳۲-۲۶.
- بختیاری، فاطمه (۱۳۹۱). *کتابخانه مهد کودک*. ویراسته حمید محسنی. تهران: کتابدار.
- پیرخانفی، علیرضا (۱۳۷۳). *بررسی رابطه هوش و خلاقیت در بین دانش‌آموزان پسر مقطع دوم دبیرستان‌های شهر تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- پیرخانفی، علیرضا (۱۳۸۷). *خلاقیت: مبانی و روش‌های پرورش*. تهران: هزاره ققنوس.
- تورنس، ای. پال (۱۹۷۴). *آزمون تفکر خلاق تورنس فرم ب تصویری*. ترجمه علیرضا پیرخانفی. تهران: موسسه تحقیقات علوم رفتاری شناختی سینا.
- جهانی، جعفر (۱۳۸۵). بررسی تحلیلی و مقایسه‌ای تأثیر رویکردهای مختلف آموزش خلاقیت بر پرورش روحیه پژوهشگری کودکان و نوجوانان. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۲۵ (۴)، ۶۱-۴۷.
- جیل، فیلیپ (۱۳۸۶). *خامات کتابخانه‌های عمومی: رهنمودهای ایفلا - یونسکو برای توسعه*. ترجمه علی شکویی. تهران: چاپار.
- ذکریایی، منیژه؛ سیف نراقی، مریم؛ شریعتمداری، علی و نادری، عزت‌ا.. (۱۳۸۷). بررسی اثر اجرای برنامه درسی با بهره‌گیری از قصه‌گویی و نمایش خلاق بر خلاقیت و یادگیری دانش‌آموزان دختر پایه چهارم مقطع دبستان منطقه ۵ تهران. *پژوهش‌نامه تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد*، ۱۶ (۴)، ۱۹-۵۷.
- رادبخش، ناهید؛ محمدی‌فر، محمد و کیان‌ارثی، فرحناز (۱۳۹۲). اثربخشی بازی و قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت کودکان. *ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی*، ۴ (۲)، ۱۹-۲۸.
- رستمی، کاوه؛ رحیمی، ابراهیم؛ رستمی، ویدا و هاشمی، سپیده (۱۳۹۱). بررسی تأثیر روش اجتماع پژوهشی در برنامه فلسفه برای کودکان بر خلاقیت کودکان. *تفکر و کودک*، ۳ (۲)، ۴۷-۶۲.

- رستمی، ویدا (۱۳۹۱). تأثیر داستان‌های فکری فیلیپ کم بر خلاقیت کودکان ۵-۶ ساله دوره آمادگی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- روشن، آرتور (۱۳۹۱). قصه‌گویی. ترجمه بهزاد یزدانی و مژگان عمادی. تهران: جوانه رشد.
- سیدان، ابوالقاسم؛ شهرآرای، مهرناز و فرزاد، ولی‌ا. (۱۳۸۱). تحلیل خلاقیت در کودکان: معرفی آزمون تفکر خلاق در عمل و حرکت. مجله روانشناسی و علوم تربیتی، ۳۲ (۲)، ۱۹۱-۲۱۲.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۳). روانشناسی پرورشی. تهران: آگاه.
- شاه‌شوازی، زهرا (۱۳۸۹). بررسی مقایسه‌ای تخیل کودک در تعامل با قصه شفاهی و کارتون. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز، تهران.
- شعاری‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۸۲). ادبیات کودکان. تهران: اطلاعات.
- قدسی، نسیم‌السادات؛ شفیق‌آبادی، عبدا. و سودانی، منصور (۱۳۹۱). بررسی تأثیر روش داستان‌گویی مبتنی بر کلیده‌ودمنه بر بهبود خودپنداری کودکان دختر پایه چهارم ابتدایی. فصلنامه فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده، ۷ (۱۹)، ۵۷-۷۸.
- قزل‌ایاغ، ثریا (۱۳۸۳). ادبیات کودکان و نوجوانان و ترویج خواندن: مواد و خدمات کتابخانه برای کودکان و نوجوانان. تهران: سمت.
- گرین، الین (۱۳۹۱). هنر و فن قصه‌گویی (چاپ سوم). ترجمه طاهره آدینه پور. تهران: ابجد.
- موهان، راج (۱۳۸۸). خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان. ترجمه حسن کیانی و پریسا نیکوکار. تهران: چاپار؛ دبیزش.
- همایی، رضا (۱۳۸۲). تأثیر قصه‌گویی بر سازگاری کودکان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء (س)، تهران.

References

- Annare, L. (1999). *Encouraging Creativity and Imagination in the Classroom*. Illinois: Viewpoint.
- Casey, B.; Kersh, J. E. & Young, J. M. (2004). Story Telling Sagas: on Effective Medium for Childhood Mathematics, Early Childhood. *Research Quarterly*, 19 (1), 167-172.
- Eristi, S. D. B. (2014). *Digital Storytelling and Creativity Through E-Learning. Handbook of Research on Emerging Priorities and Trends in Distance Education*. edited by Volkan Yuzer, Gulsun Eby. USA: IGI global, 120-140.
- Green, E. (2011). Home, School, and Playroom: Training Grounds for Adult Gender Roles. *Sex Roles*, 26 (3), 129-147.
- Peter, B. (2010). A Short-Term Longitudinal Study of Children's Playground Games in Primary School: Implication's for Adjustment to School and Social Adjustment in the USA and the UK. *Social Development*, 13 (1), 107-123.

- Robinson, J. R. (2010). Webster's Dictionary Definition of Creativity. *Online Journal for Workforce Education and Development*, 3 (2), 2-5.
- Ryhammar, L. & Borlin, C. (1999). Creativity Research: Historical Considerations and Main Lines of Development. *Journal of education research*, 43 (3), 25-28.
- Torrance, E. P. (1998). An Interview with E. Paul Torrance about Creativity. *Educational Psychology Review*, 10 (4), 58-62.
- Torrance, E. P. (1974). *Norms-Technical Manual: Torrance Tests of Creative Thinking*. Lexington, MA: Ginn.

به این مقاله این‌گونه استناد کنید:

حریری، نجلا و پاگردکار، یاسمن (۱۳۹۵). تأثیر قصه‌گویی در کتابخانه‌های عمومی بر افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی: یک پژوهش تجربی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۲ (۲)، ۱۹۵-۲۱۲.

Effects of Storytelling in Public Libraries on Creativity of Preschool Children: An Experimental Research

Nadjla Hariri (Corresponding author)

Associate professor, Dept. of KIS, Islamic Azad University,
Science and Research Branch, Tehran, Iran
nadjlahariri@gmail.com

Yasaman Pagardkar

M. A. of KIS, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran
Pagardkar.yasaman@gmail.com

Received: 28th September 2014; Accepted: 7th December 2014

Abstract

Purpose: The present study has been done to determine the impact of storytelling on creativity of children of 5 to 6 years old as the members of Imam Ali Public Library of Yazd city in Iran.

Methodology: we used experimental research method with a pre-test and post-test plan as well as control group and a random selection. The research population included 60 members, 5-to-6 years' old children who were the members of Imam Ali Public Library of Yazd city in Iran, in such a way that 30 children were randomly put in control group and 30 others in experimental group. The data were gathered through pictorial form B of Torrance test of creative thinking, and they were analyzed by one-way and two-way Covariance test.

Findings: The mean value of creativity of experimental group who received storytelling variable was 34 percent more than the mean value of creativity among the control group. Therefore, storytelling effect on creativity of pre-elementary children was 0.34. Besides, the storytelling had a 21 percent positive effect on the initiative. Moreover, the expansion rate of the experimental group in post-test was 19 percent more than the pre-test. Likewise, we tested research hypothesis and the results showed that there was a significant relationship between storytelling and creativity growth for pre-elementary children, as storytelling raised initiative and boosted the expansion of ideas.

Originality/Value: The value of this research circles around the demonstration of the effect of storytelling for children on their creativity and potentiality of imagination. One can infer from results that storytelling in pedagogical in informational foundations like public libraries should be emphasized.

Keywords: Creativity, Public libraries, Storytelling, Pre-school children.